

ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ
ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร

อุษาภา วงศ์สุวรรณ*

ชงชัย สมบูรณ์**

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์การดูแล และวุฒิการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านทักษะการดูแล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ คำนวณหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านทักษะการดูแล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านทักษะการดูแล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนา เอกจิตวิทยาการศึกษาศึกษาพิเศษ
ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
**รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

บทนำ

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจัดเป็น 1 ใน 9 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าที่ต้องได้รับการช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ การศึกษา และส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บางรายพบปัญหาทางด้านสุขภาพร่วมด้วย เช่น โรคหัวใจ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคทางระบบประสาท โรคทางระบบต่อมไร้ท่อ เป็นต้น ทางการแพทย์ถือว่าเป็นภาวะคุกคามทางด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบ่อยครั้ง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 มีภาวะสมองหยุดพัฒนา หรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดการบกพร่องของทักษะด้านต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการและส่งผลกระทบต่อเขาว่าปัญญาทุก ๆ ด้าน บางรายมีพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง ก้าวร้าว คือ เกเร อีกทั้งยังมีภาวะแทรกซ้อนจากภาวะสุขภาพ ในทางการแพทย์และสาธารณสุขถือว่าการเจ็บป่วยนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญและควรต้องได้รับการดูแล ให้การช่วยเหลืออย่างถูกต้อง พยาบาลเป็นหนึ่งในทีมสหสาขาวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยมากที่สุด นอกจากต้องให้การพยาบาลแล้ว ยังเป็นบุคคลที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ความรู้ ให้กำลังใจสนับสนุนผู้ดูแลให้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยขณะอยู่โรงพยาบาลและเมื่อกลับบ้าน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเด็กจะไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ อาจส่งผลให้เกิดความ เครียด ความกลัว ความวิตกกังวลว่าต้องโดนแยกจากบุคคลใกล้ชิด กลัวโดนทำร้าย ไม่ไว้ใจคนแปลกหน้า เด็กไม่สามารถเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นกับตนเอง ทำให้เกิดการต่อต้านในทุก ๆ ด้าน ไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล ส่งผลทำให้ระยะเวลาของการอยู่โรงพยาบาลยาวนานมากยิ่งขึ้น ทั้งยังส่งผลเสียต่อพัฒนาการเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย บุคลากรทางการแพทย์จำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ ความ

เข้าใจ เกี่ยวกับปัญหา และวิธีการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้การดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

พยาบาลจึงเป็นหนึ่งในทีมสหสาขาวิชาชีพที่มีหน้าที่ในการดูแล และให้การพยาบาลบุคคลที่มีความเจ็บป่วยให้มีสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลอย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวยอมรับกับความเจ็บป่วย และลดผลกระทบที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ และส่งเสริมให้เด็กสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้เองตามความสามารถ

การให้การดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาถือเป็นงานที่ท้าทาย จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ พัฒนาการ ความสามารถของเด็ก ที่สำคัญสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น และมีทักษะในการให้การดูแลปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อนำผลงานการศึกษาที่ได้ไปใช้พัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ของวิชาชีพพยาบาล และส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลรวมถึงเป็นการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ และระดับการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาโดยเปิดตารางสำเรีจรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 601-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% ของจำนวนประชากร 150 คน ใช้เทคนิคการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางให้หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องในการวางแผน ช่วยเหลือ ดูแลฟื้นฟูสุขภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในการช่วยเหลื ฟื้นฟูสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) เพื่อถามเกี่ยวกับประสบการณ์การดูแล และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ใน โรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร พัฒนามา จากเครื่องมือของพัชรี ใจการุณ (2543) จารุวรรณ ประดา ณีราววรรณ กุลวงศ์ ปราบธนา พรมวัง เบญจวรรณ ภูซัน (2553) และปวารณา จำปาเข็ม (2553) แบบสอบถามแบ่งออก เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านทักษะการดูแล จำนวน 30 ข้อ มี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการศึกษา

1. ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพใน

โรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านทักษะการดูแล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กที่ต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านทักษะการดูแล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. ปัญหาการดูแล เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ว่า พยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านวิชาการในขั้นพื้นฐานและสามารถปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล และยึดแนวทางให้การพยาบาลแบบองค์รวมได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการดูแล พยาบาลอาจยังมีไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้เป็นเด็กเฉพาะประเภท การให้การดูแล จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะความบกพร่องที่พบ และคำนึงถึงจิตใจ อารมณ์ของเด็กด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรักษ์ บริสุทธิ์ (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กแบบองค์รวมของพยาบาลในงานการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช พบว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของพยาบาล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน การอบรมเกี่ยวกับการพยาบาลแบบองค์รวม และความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลแบบองค์รวม ไม่มี ความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กแบบองค์รวมของพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัญหาการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พยาบาลมีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิชาการ และแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งโรงพยาบาลได้มีการสนับสนุนส่งเสริม ให้พยาบาลได้มีการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง และมีรูปแบบแนวทาง การปฏิบัติการพยาบาลอย่างชัดเจน รวมถึงจัดการอบรมระยะสั้น การประชุมวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ ปวารณา จำปาแหม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้ป่วยเด็กในหอผู้ป่วยระยะวิกฤต พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลในการดูแลเด็กในหอผู้ป่วยเด็กระยะวิกฤต จำแนกตามคุณลักษณะผู้ดูแลได้แก่ อายุ และการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการดูแล เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านทักษะการดูแล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาพลักษณ์ภายนอกเด็กบกพร่องทางสติปัญญา มีความแตกต่างไปจากเด็กปกติโดยสิ้นเชิง มีพฤติกรรมที่ซุกซน ไม่อยู่นิ่ง มีความบกพร่องทางพัฒนาการ และสติปัญญาอย่างชัดเจน ไม่สามารถรักษาให้หายได้ เป็นบุคคลที่สังคมมองว่าไร้ความสามารถ เป็นภาระต่อสังคม และประเทศชาติ พยาบาลที่ให้การดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ถือว่านี่คือภาระที่หนักหน่วง อาจมีความเครียด อารมณ์แปรปรวน สูญเสียพลังอำนาจในตัวเอง จึงแสดงท่าทางที่ไม่เหมาะสม รังเกียจ ไม่อยากโอบกอด ฉะนั้นพยาบาลที่มีความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติ การพยาบาล และการมีแบบอย่างที่ดีจากพยาบาลอาวุโสภายในหน่วย งานสามารถส่งเสริมทักษะการดูแลให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. โรงพยาบาลที่ต้องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรให้การสนับสนุน

สนับสนุนส่งเสริมให้พยาบาลได้ศึกษาอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง หรือการอบรมระยะสั้น เพื่อให้พยาบาลมีความรู้ ความเข้าใจ อย่างถูกต้อง และสามารถให้การดูแลเด็กได้

2. โรงพยาบาลที่ต้องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรให้พยาบาล จบใหม่ได้รับการอบรมเพิ่มเติม เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะด้านการดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของบุคลากรที่ให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการ พิเศษประเภทอื่น ๆ ในศูนย์กระตุ้นพัฒนาการ หรือ โรงพยาบาลของรัฐ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในการ ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น ๆ ในผู้ปกครอง หรือผู้ให้การดูแลที่ใกล้ชิด

เอกสารอ้างอิง

จงรัก บริสุทธี. (2545). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กแบบองค์รวม ของพยาบาล ในงานการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช.*

วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

จารุวรรณ ประดา, ฉิรารวรรณ กุลวงศ์, ปราบรณา พรหมวัง และเบญจวรรณ ภูซัน. (2553).

ผลการใช้โปรแกรมครอบครัวต่อการรับรู้สมรรถนะพฤติกรรมการดูแลของ ครอบครัว และพัฒนาการของผู้ที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา.

รายงานการวิจัย, สถาบันราชานุกูล.

ปวารณา จำปาแฉม. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยเด็กในหอผู้ป่วย*

ระยะวิกฤต. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น

พัชรี ไจการณ. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร*

กับ ผู้ป่วยเด็ก ทักษะคิดต่อการพยาบาลเด็ก แบบอย่างของอาจารย์พยาบาลกับ

พฤติกรรมการ สื่อสารกับผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญา

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.